

MAA- JA METSÄTALOUSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 11/2012 vp

Valtioneuvoston kirjelmä ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi (yhteinen kalastuspolitiikka (ykp))

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Suuri valiokunta on 9 päivänä syyskuuta 2011 lähettänyt jatkokirjelmän ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi (yhteinen kalastuspolitiikka (ykp)) asiassa U 30/2011 vp maa- ja metsätalousvaliokunnalle mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- neuvotteleva virkamies Orian Bondestam, maa- ja metsätalousministeriö
- tutkija Jari Setälä, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos RKTL
- elinkeinojohtaja Vesa Karttunen, Kalatalouden Keskusliitto

- toimitusjohtaja Kim Jordas, Suomen Ammatikalastajaliitto SAKL ry
- puheenjohtaja Markku Markkula, Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ry
- suojeluasiantuntija Matti Ovaska, WWF Suomi.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- Suomen Kalakauppiasliitto ry
- Suomen Kalankasvattajaliitto ry
- Tornio-Muoniojokiseura ry

Viitetiedot

Valiokunta on aikaisemmin antanut asiasta lausunnon MmVL 9/2011 vp 20.10.2011.

VALTIONEUVOSTON JATKOKIRJELMÄ

Ehdotus

EU:n yhteinen kalastuspolitiikka (YKP) perustuu neuvoston asetukseen (EY) N:o 2371/2002 elollisten vesiluonnonvarojen säilyttämisestä ja kestävästä hyödyntämisestä yhteisessä kalastuspolitiikassa. Asetus on tarkoitettu uudistaa vuoden 2012 loppuun mennessä. Komissio antoi 21.4.2009 vihreän kirjan yhteisen kalastuspolitiikan uudistamisesta (KOM (2009) 163 lopullinen) (8977/09 PECHE 102), joka sisältää nykyi-

sen kalastuspolitiikan analyysin sekä vision että vaihtoehtoja tulevaisuuden kalastuspolitiikalle.

Komissio antoi 13.7.2011 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi yhteisestä kalastuspolitiikasta. Ehdotuksen käsittely on syksyllä 2011 aloitettu neuvoston kalastustyöryhmässä. Tanskan puheenjohtajakauden tavoitteena on muodostaa neuvoston yhteinen kantaa ehdotukseen kesäkuussa 2012. Euroopan Parlamentin tarkoituksena on määritellä kantansa

ensimmäisen lukemisen perusteella syyskuussa 2012.

Yhteisen kalastuspolitiikan yleisenä tavoitteena on taata, että kalastus- ja vesiviljelytoiminnalla luodaan pitkäaikaiset kestävä ympäristöedellytykset. Ne ovat perusedellytys sellaisen taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävä kalastusalan kehittymiselle, joka osaltaan parantaa elintarvikkeiden saatavuutta. Vaikutusten arviointi osoittaa, että kalavaroja koskevat kunnianhimoiset tavoitteet, jotka vastaavat unionin kansainvälistä velvoitetta saavuttaa kestävä enimmäistuotto viimeistään vuonna 2015, voivat kohentaa kalakantojen tilaa merkittävästi ja johtaa näin huomattaviin taloudellisiin ja sosiaalisiin parannuksiin. Tahattomien saaliiden väheneminen, saaliiden poisheittämisen lopettaminen ja meriekosysteemeihin kohdistuvien kielteisten vaikutusten minimoiminen yhdistettynä ennalta varautuvaan lähestymistapaan ja ekosysteemi-lähtöiseen lähestymistapaan edistävät ympäristön hyvän tilan saavuttamista merialueilla meristrategian puitteiden mukaisesti.

Meren elollisten luonnonvarojen säilyttäminen on YKP:n tavoitteiden saavuttamisen kannalta politiikan peruspilari. Keskeisenä välineenä tässä ovat kalakantojen monivuotiset hoitosuunnitelmat, joiden avulla kalavarat pyritään saamaan kestävä enimmäistuoton mahdollisille tasoille. Niiden osalta olisi siirryttävä mahdollisuuksien mukaan kalastuskohtaisiin suunnitelmiin. Suunnitelmien ulkopuolelle jäävien kantojen hoitotoimenpiteinä ovat neuvoston vahvistamat kalastusmahdollisuudet sekä muut toimet. Säilyttämistä käsittelevän ehdotuksen toinen ydinkohta on saaliiden poisheittämistä koskevan käytännön lopettaminen ja tahattomien saaliiden vähentäminen. Ehdotetaan, että otetaan käyttöön velvoite purkaa aluksesta kaikki tiettyjen kantojen saaliit tarkkaa aikataulua noudattaen ja toteuttamalla samalla joitakin oheistoimenpiteitä. Ehdotuksessa esitetään myös kalavarojen teknisiä säilyttämistoimenpiteitä koskevat pääperiaatteet.

Monivuotisten suunnitelmien ja teknisten säilyttämistoimenpiteiden osalta komission tavoitteena on siirtyä pois lainsäätäjien harjoittamasta

mikrohallinnoinnista. Kyseisiä suunnitelmia ja toimenpiteitä koskevassa unionin lainsäädännössä on määriteltävät olennaiset seikat, kuten soveltamisala, tavoitteet, arvioinneissa käytettävät indikaattorit ja aikataulut. Komissio ehdottaa hajauttamista siten, että jäsenvaltiot voisivat toteuttaa tavoitteiden saavuttamiseksi tarvittavia säilyttämistoimia ja teknisiä toimenpiteitä luonnonvarojen säilyttämispolitiikan toimenpidevalikoimaa käyttäen.

Tärkeänä välineenä laivaston kapasiteetin mukauttamisessa otetaan käyttöön uusi siirrettäviä kalastusoikeuksia koskeva järjestelmä. Vaikutusten arviointi on osoittanut, että tällaisen siirrettävien kalastusoikeuksien järjestelmän avulla voidaan vähentää merkittävästi ylikapasiteettia ja parantaa kalastusalan taloudellista tuloa. Ehdotuksen mukaan vuonna 2014 otetaan käyttöön pakollinen (säänneltyjä kantoja koskeviin kalastusmahdollisuuksiin liittyvien) siirrettävien kalastusoikeuksien järjestelmä, jota sovelletaan kaikkiin aluksiin lukuun ottamatta passiivisia pyydyksiä käyttäviä alle 12-metrisiä aluksia. Pienimuotoista kalastusta harjoittavien laivastojen erityispiirteet ja sosioekonominen haavoittuvuus tunnustaen jäsenvaltioille jätetään vapaus valita, ottavatko ne siirrettävät kalastusoikeudet käyttöön vielä jäljellä olevien alusten osalta.

Jäsenvaltiot voivat säännellä siirrettäviä kalastusoikeuksia varmistaakseen tiiviin yhteyden oikeuksien ja kalastajayhteisöjen välillä (esimerkiksi rajoittamalla siirrettävyyden laivastonsaahan) ja ehkäistäkseen keinottelun. Suhteellisen vakauden säilyttämiseksi kyseisten oikeuksien siirrettävyys voitaisiin rajata koskemaan saman valtion lipun alla purjehtivia aluksia.

Jäsenvaltioiden yleinen velvoite mukauttaa laivaston kapasiteettiä kalastusmahdollisuuksiin säilyy ennallaan. Laivastojen hallinnointia varten tarvitaan edelleenkin peruseriaatteet, joihin sisältyvät myös komission kullekin jäsenvaltiolle vahvistamat kalastuskapasiteetin ylärajat.

Toimivan kalastuksenhoidon kannalta on olennaisen tärkeää, että niin tieteellisiä lausuntoja kuin täytäntöönpanoa ja valvontaakin varten on käytettävissä luotettavat ja kattavat tie-

dot. Ehdotukseen sisältyvät jäsenvaltioihin sovellettavat tietojen keruuta, hallintaa ja käyttöön saattamista koskevat perussäännöt ja -velvoitteet sekä tiedonsaantia koskevat säännökset komissiota varten.

YKP:n olisi tuettava vesiviljelyalan kehittämistä ympäristön, talouden sekä sosiaalisten näkökohtien kannalta kestäväällä tavalla. Vesiviljely parantaa osaltaan elintarviketurvaa ja lisää kasvua ja työpaikkoja rannikko- ja maaseutualueilla. Vesiviljelyn kehitykseen sisältyy selkeä unioniulottuvuus, sillä kansallisella tasolla tehdyt strategiset valinnat voivat vaikuttaa vesiviljelyn kehitykseen viereisissä jäsenvaltioissa. On olennaisen tärkeää, että jäsenvaltioilla on mahdollisuus saada tietoa siitä, mitä suunnitelmia muilla jäsenvaltioilla on vesiviljelyn tulevan kehityksen suhteen. Komission näkemyksen mukaan vesiviljelyn erityisluonteen vuoksi tarvitaan alan sidosryhmien neuvoa-antava elin, ja tämän vuoksi se ehdottaa, että perustetaan vesiviljelyalan neuvoa-antava toimikunta.

Neuvoston asetuksilla (EY) N:o 1005/2008 ja (EY) N:o 1224/2009 hyväksyttyä uutta valvontajärjestelmää vastaavasti ehdotetaan, että asetukseen sisällytetään peruselementit YKP:n sääntöjen noudattamiseen sovellettavaa unionin valvonta- ja täytäntöönpanojärjestelmää varten. Ottaen huomioon, että luonnonvarojen säilyttämistä koskevaan osaan sisällytetään saaliin poistamisen estämiseksi velvoite purkaa saalis aluksesta, komissio esittää seuranta- ja valvontavelvoitteita erityisesti kaikkien kalastustietojen kirjaamisen osalta sekä pilottihankkeita uusista, kestävästä kalastuksesta edistävistä kalastusvalvontatekniikoista.

Sääntöjen noudattamisen parantamiseksi ehdotetaan, että luodaan edellytykset sellaiselle unionin rahoitustuelle, jota voidaan myöntää YKP:n tavoitteiden saavuttamisen edistämiseksi. Rahoitustuen saaminen edellyttäisi sääntöjen noudattamista, ja tätä periaatetta sovellettaisiin sekä jäsenvaltioihin että toimijoihin.

Komissio ehdottaa, että YKP:n puitteissa toimivat alueelliset neuvoa-antavat toimikunnat vakiinnutetaan ja niiden käyttöä laajennetaan mahdollisuuksien mukaan edelleen.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto pitää komission ehdotusta hyvänä lähtökohtana yhteisen kalastuspolitiikan uudistamiseksi. Valtioneuvoston kannat komission ehdotukseen on jäljempänä huomautettavilta osin esitetty artiklakohtaisesti:

Artikla 1 (Soveltamisala)

Ehdotuksen soveltamisalan osalta valtioneuvosto katsoo, että YKP-asetuksen tulee tarkasti noudattaa SEUT -sopimuksen 3 artiklan rajauksia unionin yksinomaisen toimivallan ja jaetun toimivallan osalta. Meren elolliset luonnonvarat kuuluvat unionin yksinomaiseen toimivaltaan ja makean veden elolliset luonnonvarat tulee pitää jaetussa toimivallassa. Valtioneuvosto kannattaa komission ehdottamaa ennalta varautuvaa ja ekosysteemilähtöistä lähestymistapaa kalastuksenhoitoon. Kalastuksen kohteena olevien kantojen osalta tavoitteena tulee olla niiden palauttaminen kestäväen enimmäistuoton (MSY, Maximum Sustainable Yield) tasolle. Valtioneuvosto katsoo, että unionin tulee pyrkiä varmistamaan MSY:n saavuttamista vuoteen 2015 mennessä, jos mahdollista, Johannesburgin kestäväen kehityksen huippukokouksessa vuonna 2002 tehdyn kansainvälisen sitoumuksen mukaisesti.

Artikla 3 (Erityiset tavoitteet)

Pienimuotoinen kalastus on tärkeä, mutta haavoittuvainen osa kalastuselinkeinoa, jonka työllistävä vaikutus rannikkoalueilla on merkittävä. Lisäksi pienimuotoinen kalastus on usein perusta tuoreen lähikalan tarjonnalle. Tämän vuoksi valtioneuvosto katsoo, että erityisiin tavoitteisiin on tarpeen lisätä kohta "pienimuotoisen kalastuksen edistämisestä". Valtioneuvosto myös katsoo, että erityisissä tavoitteissa oleva maininta unionin vesiviljelytoiminnan kehittämisestä on tarpeen täsmentää koskemaan kestävää vesiviljelytoimintaa.

Artikla 5 (Määritelmät)

Määritelmä "meren elolliset luonnonvarat" täsmentää SEUT 3 artiklan d) kohtaa ja on siten erityisen tärkeä. Määritelmää on ehdotettu laajennettavan nykyisestä määritelmästä kattamaan

anadromisten ja katadromisten lajien merellisten vaiheiden lisäksi elinkierron kaikki vaiheet ml. sisävedet ja joet. Valtioneuvosto katsoo, että em. määritelmä on syytä säilyttää nykyisellään, jolloin SEUT 4 artiklan 2 d) kohdan mukaisesti toimivalta säilyy sisävesien osalta jaettuna. Siten myös artiklan 11 kohta g on tarpeen rajata kantojen merellisiin vaiheisiin.

Artikla 6 (Vesialueille pääsyä koskevat yleiset säännöt)

Valtioneuvosto kannattaa nykyisen käytännön jatkamista unionin kalastusalusten yhtäläisestä pääsystä kaikille unionin vesialueille rannikkovesiä ja kaukaisia vesialueita lukuun ottamatta. Valtioneuvosto kannattaa ehdotusta siitä, että kalastusalusten pääsyä rannikkovesille 12 meripeninkulman sisäpuolelle jäsenvaltioiden perusviivoista laskettuna rajoitetaan vuoden 2022 loppuun saakka.

Artiklat 9 ja 10 (Monivuotiset suunnitelmat)

Valtioneuvosto katsoo, että monivuotisten hoitosuunnitelmien laatiminen ja soveltaminen ovat antaneet hyviä tuloksia, ja valtioneuvosto tukee siten komission ehdotuksia hoitosuunnitelmista.

Valtioneuvosto kuitenkin katsoo, että artiklan 9 kohtaa 2 on tärkeää täsmentää siten, että siihen sisältyy viittaus SEUT-sopimuksen artiklaan 43 kohta 3. Sääösteknisesti tämä tarkoittaa sitä, että tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä (yhteispäätösmenettely) Euroopan parlamentin ja neuvoston yhteisesti päätettäviin hoitosuunnitelmiin ei otettaisi kalastusmahdollisuuksien vahvistamiseen ja jakamiseen tai siihen liittyviä toimenpiteitä, jotka SEUT-sopimuksen mukaisesti ja kaikkien jäsenvaltioiden kannanottojen mukaisesti kuuluvat vain neuvoston toimivaltaan.

Artikla 15 (Velvoite purkaa aluksesta kaikki saaliit)

Valtioneuvosto kannattaa ehdotusta siitä, että saaliiksi saadut kalat tulisi säilyttää aluksella ja purkaa maihin (poisheittäminen kielto). On kuitenkin edelleen syytä selvittää mitkä kalalajit on tarpeen ottaa velvoitteen piiriin ja onko sellaisia

saaliiksi saatavia lajeja, joita voidaan vapauttaa mereen siten, että ne säilyvät elävinä.

Valtioneuvosto ei kannata poisheittäminen kiellon valvontaan liittyvää kalastusalusten pakollista varustamista videovalvontalaitteilla. Tämä lisää kustannuksia ja hallinnollista taakkaa tarpeettomasti.

Artikla 16 (Kalastusmahdollisuudet)

Valtioneuvosto kannattaa kaikkien muiden jäsenvaltioiden tavoin komission esitystä siitä, että suhteellisen vakauden periaatetta sovelletaan kalastusmahdollisuuksien jaossa.

III Osasto (Alueellistaminen), Artiklat 17–23

Valtioneuvosto katsoo, että alueellistaminen (läheisyysperiaatteen soveltaminen) on tärkeä elementti YKP:n uudistamisessa. Säännösten tulee mahdollistaa se, että jäsenvaltiot yksin tai yhteistyössä muiden jäsenvaltioiden kanssa ohjaavat kalastusta merialueiden alueellisten olosuhteiden perusteella.

IV Osa (Mahdollisuus hyödyntää luonnonvaroja), Artiklat 27–33

Valtioneuvosto suhtautuu kielteisesti ehdotukseen siitä, että jäsenvaltiot velvoitettaisiin siirrettävien kalastusoikeuksien ja yksittäisten kalastusmahdollisuuksien soveltamiseen. Tällaisten järjestelmien käyttöönoton tulisi toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteen mukaisesti perustua kansalliseen harkintaan ja päätöksentekoon.

Jos pakollinen järjestelmä määrätään, siihen tulee sisältyä pidempi siirtymäaika järjestelmän käyttöönotolle ja sen tulee jättää kaikki alle 12 metrin pituiset kalastusalukset pois järjestelmän soveltamisalasta sekä välttää yksityiskohtaisten edellytysten säätämistä unionin tasolla.

Artiklat 43 ja 44 (Vesiviljely)

Valtioneuvosto puoltaa ehdotuksessa sitä, että vesiviljelyn merkitys otetaan nykyistä paremmin huomioon. Artiklan maininnat kansallisten strategiasuunnitelmien laadinnasta, vesiviljelyn kilpailukyvyistä, hallinnon yksinkertaistamisesta ja mahdollisuudesta päästä vesille ovat tärkei-

tä. Vesiviljelyn suuren merkityksen vuoksi valtioneuvosto kannattaa vesiviljelyalan neuvoyhdistävän toimikunnan perustamista.

Muuta

Suomi pitää tärkeänä, että ehdotuksen johdosta hallinnolle ja elinkeinolle mahdollisesti aiheutuva hallinnollinen taakka ja kustannukset pidettäisiin vähimmäismäärässä ja suhteutettaisiin todellisiin tarpeisiin.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Yleistä

Valiokunta uudistaa aikaisemmassa lausunnossaan (MmVL 9/2011 vp - U 30/2011 vp) esittämänsä kannanotot. Valiokunta painotti erityisesti sitä, että Itämeren lohikantojen tilan parantamisessa tarvitaan huomattavasti nykyistä tehokkaampaa kalastuksen säätelyä ja muita perusteellisia muutoksia.

Valiokunta katsoo, että nykyisin toteutettavalla yhteisellä kalastuspolitiikalla ei ole päästy asetettuihin kestävä kalastuksen tavoitteisiin. Suurin osa EU:n merialueiden kalakannoista kärsii tällä hetkellä voimakkaasta ylikalastuksesta. EU:n yhteinen kalastuspolitiikka tarvitsee perusteellisen muutoksen, koska kalastuslaivaston pyyntiteho on kokonaisuutena kasvanut ja kalastuksen tehokkuus on ylittänyt monien kalakantojen kestokyvyn. Yhteisellä kalastuspolitiikalla on jatkossa saavutettava parempia käytännön tuloksia kalavarojen elvyttämisessä, suojelemissa ja säätelyssä.

Siirrettävät kalastuskiintiöt

Valiokunta toteaa, että komissio ehdottaa käyttöön otettavaksi ns. siirrettäviä kalastusoikeuksia koskevan pakollisen järjestelmän. Siirrettävissä kalastusoikeuksissa periaatteena on, että kalastusyrityksille annetaan osuus tietyille kalakannalle osoitetusta kalastuskiintiöstä.

Suomessa ei ole käytössä siirrettäviä kalastuskiintiöitä, mutta sen sijaan kalastuksen kapasiteettia säädellään. Kalastajilla on oikeus kalastaa tietyllä kapasiteetilla, joka on sidottu aluksen kokoon ja moottoritehoon. Suomen troolilai-

vaston kannalta merkittävin ongelma on tällä hetkellä se, että suuri osa kalastuskapasiteetista on siirtynyt ulkomaiseen hallintaan ja osa kotimaisesta kalanjalostusteollisuudesta joutuu turvautumaan ulkomaisiin silakantoimittajiin. Valiokunta pitää nykytilannetta ongelmana myös huoltovarmuuden kannalta. Troolialusten osalta epäsuotuisa kehitys voi entisestään kiihtyä, jos jäsenvaltiot velvoitetaan siirrettävien kalastusoikeuksien järjestelmän pakolliseen käyttöön. Valiokunta pitää valtioneuvoston kannan mukaisesti välttämättömänä sitä, että siirrettävien kalastusoikeuksien järjestelmästä ei tehdä EU-tasolla pakollista, vaan järjestelmän mahdollisesta käyttöönotosta päätetään kansallisesti.

Pienimuotoinen rannikkokalastus

Yhteistä kalastuspolitiikkaa koskevassa uudistuksessa on yleisesti pidetty tärkeänä pienimuotoisen rannikkokalastuksen suosimista etenkin sen positiivisten sosio-ekonomisten vaikutusten vuoksi. Valiokunta korostaa, että komission asetusehdotuksessa pienimuotoisen rannikkokalastuksen kehittämiseen ei ole esitetty riittävästi konkreettisia toimepiteitä. Rannikkokalastuksen kehittämällä voidaan tuottaa kotimaista lähiruokaa pienellä hiilijalanjäljellä kuluttajille.

Valiokunta yhtyy valtioneuvoston kantaan pitää välttämättömänä, että ehdotuksen erityisiin tavoitteisiin lisätään oma erillinen kohta säädellyn pienimuotoisen kalastuksen edistämisestä. Tätä kautta asetuksessa selkeästi määriteltyihin tavoitteisiin perustuen voidaan jatkossa esittää esimerkiksi rakennetukea koskeviin asetuksiin sisällytettäväksi paikallisten olosuhteiden kannalta tarpeellisia toimenpiteitä. Valio-

kunta korostaa lisäksi, että rannikkokalastuksen kehittämisen yhteydessä tulee huolehtia merimetsojen ja harmaahylkeiden kantojen riittävästä säätelystä ja haittojen tehokkaasta vähentämisestä sekä tuesta haittojen estämiseen.

Saaliin poisheitto

Valiokunta yhtyen valtioneuvoston kantaan tukee periaatteessa saaliin poisheiton kieltämistä. Muutos edellyttää kuitenkin sitä, että Itämeren tekniset säädökset ovat yhdenmukaiset poisheittokiellon kanssa ja ettei kiello johda kalatalousalalla kustannusten nousuun tai muihin ongelmiin. Valiokunta pitääkin tärkeänä, että poisheittokiellon piiriin kuuluvat lajit selvitetään merialueittain tarkemmin.

Sillille on ehdotuksessa esitetty vähimmäisviitekoko. Ehdotuksen mukaan viitekokoa pienempiä kaloja saisi käyttää vain kalajauhoksi tai lemmikkieläinrehuksi. Valiokunta katsoo, että vähimmäisviitekokoa ei tule soveltaa silakkaan. Kaloja, joita ei saada myytyä ihmisravinnoksi, on voitava jatkossa myydä kalajauhon raaka-aineeksi ja lemmikkieläinten ruoaksi sekä myös turkiseläinten ruoaksi.

Valiokunta toteaa, että kalastuksen valikoivuuden kehittäminen on kalastuksen haitallisten vaikutusten vähentämisen kannalta olennaista. Erityisen tärkeää on vähentää alamittaisten kalojen osuutta saaliissa ja estää pyydyksen läpi uivien kalojen vahingoittuminen pyydyksissä.

Monivuotiset hoitosuunnitelmat

Valiokunta katsoo valtioneuvoston kannan mukaisesti, että monivuotisten hoitosuunnitelmien laatiminen ja soveltaminen ovat antaneet hyviä tuloksia useiden kalakantojen hoidossa. Esimerkiksi lohelle ollaan paraikaa valmistelemassa EU:n omaa monivuotista hoitosuunnitelmaa. Itämerellä syönnösvaelluksella olevat ja meressä kalastuksen kohteeksi tulevat anadromiset vaelluskalakannat koostuvat useiden eri jokien kannoista, joiden kyky kestää kalastuspainetta vaihtelee voimakkaasti ja osa kannoista on uhanalaisia.

Valiokunta pitää tärkeänä, että monivuotisten suunnitelmien sisältöä koskevaa luetteloa artik-

lassa 11 täydennetään huomioimalla toimenpiteet uhanalaisten vaelluskalakantojen kalastuksen mitoittamiseksi siten, että pyyntiä voidaan säädellä kunkin kalastettavan kannan kestävyysmukaisesti.

Itämeren kalastuksen hallinnoinnin kehittäminen

Valiokunta toteaa, että komission tavoite saattaa kalakannat vuoteen 2015 mennessä kestäväle tasolle on välttämätön tavoite myös Itämeren osalta. Valiokunta korostaa, että vaelluskalakantojen kestävä kalastus edellyttää luonnonkantojen huomattavaa vahvistamista nykyisestä. Itämeren vaelluskalakannat (lohi, meritaimen ja vaellussiika) ovat herkkiä sekä elinympäristön muutoksille että kalastuksen tehostumiselle, koska niiden elinkierto on varsin pitkä.

Valiokunta toteaa, että lohikantojen säätelytarpeen osalta on viime vuosina tapahtunut suuria muutoksia. Etenkin pohjoisten luonnonlohikantojen elvyttämisen merkitys on kasvanut viime vuosina. Suomen liittyessä aikanaan Euroopan yhteisöön Suomen osuus yhteisön saalisikiintiöstä laskettiin kalastajien merellisen saalishistorian perusteella. Suomen kansallinen lohikiintiö perustuikin EU:n noudattamaan ns. suhteellisen vakauden periaatteeseen. Periaate tarkoittaa sitä, että kukin EU:n jäsenvaltio saa tietyn vakioidun vuodesta toiseen samana pysyvän prosenttiosuuden saaliskiintiöstä. Suhteellisen vakauden (stabiliteetin) periaate on EU:n kalastuspolitiikan peruspilari, ja sitä sovelletaan kaikkiin kalakantoihin. Komission ehdotuksessa periaate on tarkoitus säilyttää ennallaan.

Valtioneuvosto kannattaa komission esitystä siitä, että suhteellisen vakauden periaatetta sovelletaan tulevaisuudessakin kalastusmahdollisuuksien jaossa. Valiokunta toteaa, että lohien osalta tilanne on kuitenkin olennaisesti muuttunut 1990-luvun tilanteeseen verrattuna, koska viljeltyjen lohien osuus saaliissa on romahtanut ja Suomen ja Ruotsin pohjoiset joet tuottavat luontaisen lisääntymisen kautta merkittävän osan Itämeren lohesta. Valiokunta viitaten aikaisempaan lausuntoonsa korostaa, että kantojen säätelyä ja hyödyntämistä tulee pitkällä aikaväl-

lillä muuttaa. Valiokunta pitää välttämättömänä, että lohen sekakantakalastuksesta luovutaan ammattikalastuksen taloudelliset toimintaedellytykset turvaten. Lisäksi kestäväen enimmäistuoton (MSY) suppea soveltaminen aiheuttaisi ongelmia vaelluskalakantojen monimuotoisuuden säilyttämiselle eikä turvaa riittävästi lohikantojen kehitystä ja eri kalastusmuotojen tasa- puolisia mahdollisuuksia hyödyntää kestävästi lohikantoja.

Vapaa-ajankalastus

Valiokunta katsoo yhteistä kalastuspolitiikkaa koskevan uudistamishdotuksen puutteeksi edelleen sen, että se ei tunnista vapaa-ajankalastusta kalastusalan toimijaksi. Vapaa-ajankalastus on Suomessa perinteisesti erittäin yleinen harrastus; harrastajien määrä oli arviolta 1,7 miljoonaa vuonna 2010. Kalastukseen liittyy edelleen usein kotitarvekalastuksen piirteitä. Suomessa hyödynnetään vapaa-ajankalastuksessa varsin kestävästi ja säännelysti sekä merialueen että sisävesien kalavaroja. Vapaa-ajankalastussektori onkin Suomessa merkittävä kalatalouden osa-alue.

Valiokunta toteaa, että ehdotuksessa ei käsitellä vapaa-ajankalastusta osana yhteistä kalastuspolitiikkaa, vapaa-ajankalastuksen merkitystä kalavarojen talteenotossa ja ihmisten fyysisen ja henkisen virkistykseen lähteenä tai kestäväen matkailukalastuksen mahdollisuuksia. Yhteinen kalastuspolitiikka vaikuttaa käytännössä yhä enemmän vapaa-ajankalastukseen, eikä jäsenvaltioiden liikkumisvara tässä suhteessa ole niin suuri kuin uudistamishdotuksessa esitetään. Epäonnistuneen yhteisen kalastuspolitiikan seuraukset, kuten kalavarojen ehtyminen ja vaelluskalakantojen tuhoutuminen liikakalastuksen vuoksi, ovat vahingollisia myös vapaa-ajankalastukselle. Ehdotukseen sisältyvään alan toimijoita koskevaan määritelmään tuleekin lisätä vapaa-ajankalastusta ja kalastusmatkailua hoitavat yhteisöt sekä määritellä nämä tarpeelliselta osin myös muissa artikloissa, erityisesti neuvoo-antavien toimikuntien osalta.

Vapaa-ajankalastus tulee edellä mainituista syistä ottaa jatkossa huomioon yhtenä toimijana EU:n yhteisessä kalastuspolitiikassa.

Lopuksi

Valiokunta pitää tärkeänä, että Itämeren alueellinen näkökulma, pienimuotoisen rannikkokalastuksen edistäminen, lainsäädännön yksinkertaistaminen sekä byrokratian ja hallinnollisten kustannusten vähentäminen ovat mukana jatko-neuvotteluissa. Valiokunta yhtyen valtioneuvoston kantaan kannattaa alueellisen ja paikallisen näkökulman sekä päätöksenteon vahvistamista. Alueellinen tarkastelu on hyvin perusteltua pienimuotoisen rannikkokalastuksen ja kestäväen kalanviljelyn kehittämisen kannalta.

Valiokunta pitää valtioneuvoston kannasta poiketen välttämättömänä Itämeren lohenkalastuksen säätelyjärjestelmän uudistamista yhteisen kalastuspolitiikan uudistamisen yhteydessä. Valiokunta katsoo, että lohenkalastuksen säätely tulee erottaa EU:ssa muusta merikalastuksen säätelyjärjestelmästä ja tarkastella myös artiklan 5 määrittelyjä lohen kannalta. Määrittelyjen edut ja haitat tulee arvioida esimerkiksi Tornionjoen lohenkalastuksen säätelyn kehittämisen kannalta. Vaelluskalakantojen kalastuksen säätelyn periaatteet tulee toteuttaa noudattaen YK:n merioikeusyleissopimusta, jonka V osan 66 artiklassa säädetään anadromisten kalakantojen hallinnasta muista kalalajeista erillisenä. Lohenkalastukseen tulee tulevaisuudessa soveltaa omaa erillistä säätelyä, joka takaa jäljellä olevien lohikantojen monimuotoisuuden säilymisen. Tavoitteeksi on asetettava jokiin kutemaan nousevien lohien määrän kasvattaminen riittävällä kalastuksen säätelyllä ja lohenkalastuksen alueellista painopistettä muuttamalla.

Valiokunta viitaten aikaisempaan lausuntoonsa (MmVL 9/2011—U 30/2011 vp) korostaa edelleen myös sitä, että Suomen tulee tässä yhteydessä käynnistää lohikiintiötä koskeva suhteellisen vakauden perusteiden muuttamiseen tähtäävä prosessi. Nämä edellä mainitut seikat tulee ottaa huomioon yhteisen kalastuspolitiikan uudistamista koskevassa kannassa. Lisäksi myös kalastusmatkailun edistäminen tulee liit-

tää artiklan 3 erityisiin tavoitteisiin pienimuotoisen kalastuksen edistämisen ohessa. Samoin valiokunta katsoo aikaisempaan asiasta antamaansa lausuntoon viitaten, että vapaa-ajankalastus tulee huomioida yhteisen kalastuspolitiikan uudistuksessa. Valiokunta painottaa kuitenkin erityisesti sitä, että vapaa-ajankalastuksen merkityksen kasvattaminen EU:n kalastuspolitiikassa ei saa johtaa tilanteeseen, jossa vapaa-ajankalastusta säädellään EU:n tasolla yksityiskohtaisesti merialueella ja sisävesissä.

Valiokunta korostaa lisäksi sitä, että EU:n kalastusalan viimeaikaiset lainsäädäntöuudistukset ovat säännönmukaisesti lisänneet päivävastaisista tavoitteista huolimatta byrokratiaa ja alan kustannuksia. EU:n yhteisen kalastuspolitiikan uudistamisen yhteydessä on torjuttava byrokratian lisääntyminen.

Lausunto

Lausuntonaan maa- ja metsätalousvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa muutoin valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia, paitsi edellyttäen Itämeren lohikantojen säätelyjärjestelmän ja siihen sisältyvän ns. suhteellisen stabiliteetin perusteiden korjaamista lohikiintiöiden osalta yhteisen kalastuspolitiikan uudistamisen yhteydessä siten, että kutuvaltioperiaatteen noudattaminen ja jokiin nousevien lohien määrän kasvu asetetaan lohipolitiikan tavoitteiksi ammattikalastuksen taloudelliset toimintaedellytykset turvaten.

Helsingissä 4 päivänä toukokuuta 2012

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Jari Leppä /kesk
vpj. Lauri Heikkilä /ps
jäs. Heikki Autto /kok
Satu Haapanen /vihr
Lasse Hautala /kesk
Anne Kalmari /kesk
Pirkko Mattila /ps
Jari Myllykoski /vas

Mats Nylund /r
Kari Rajamäki /sd
Janne Sankelo /kok
Arto Satonen /kok
Katja Taimela /sd
Reijo Tossavainen /ps
Tytti Tuppurainen /sd
vjäs. Simo Rundgren /kesk.

Valiokunnan sihteerinä ovat toimineet

valiokuntaneuvos Jaakko Autio, valiokuntaneuvos Carl Selenius.

ERIÄVÄ MIELIPIDE 1

Perustelut

Kannatan valtioneuvoston kantaa.

Valiokunnan enemmistön kanta on ongelmallinen, koska Suomi on liittymissopimuksellaan sitoutunut noudattamaan suhteellisen vakauden periaatetta ja on sen osana hyväksynyt omat lohikiintiöidensä osuudet. Liittymissopimuksen kyseenalaistaminen saattaa myöhemmin vaikuttaa muihin Suomen tärkeisiin intresseihin.

Kaikki jäsenvaltiot puolustavat suhteellisen vakauden periaatetta, joten sen kyseenalaistaminen lohikalajien (anadromiset ja katadromiset lajit) osalta ei johtane toivottuun tulokseen. Sen sijaan se voisi aiheuttaa muiden jäsenvaltioiden taholta ärtymystä ja se voisi heikentää Suomen neuvotteluasemaa ja uskottavuutta ja vaikeuttaisi siten muiden tärkeiden tavoitteidemme toteutumista.

Nykyisen puheenjohtajamaa Tanskan aikana kutuvaltioperiaatteen edellyttäminen olisi luultavasti neuvottelutilanteen kannalta vahingollista, koska Suomi esittäisi tällöin sitä, että Tanskan lohikiintiöosuudet pienenisivät tai siirtyisivät kokonaan Ruotsille, Suomelle ja Baltian maille.

Valiokunnan enemmistö viittaa merioikeusyleissopimuksen 66 artiklaan kutuvaltioperiaatteesta. Artikla ei sisällä säännöstä, jonka mukaan lohikiintiöt kuuluvat vain kutujokien alkuperävaltioille. Artiklassa todetaan, että alkuperävaltioilla on ensisijainen intressi ja vastuu anadromisista kalakannoista ja että niiden tulee olla yhteistyössä muiden valtioiden kanssa ja ottaa huomioon niiden harjoittama kalastus. Koska EU:lla on yksinomainen toimivalta kalastuksessa tämä tarkoittaa, että alkuperävaltiona toimii EU, ei jäsenvaltio. Eli EU asettaa kiintiöi-

den jakoperiaatteet ja ne perustuvat suhteelliseen vakauteen.

Huomionarvoista on myös, että nykyisen hallituksen hallitusohjelmassa todetaan, että "ammattikalastuksen taloudelliset toimintaedellytykset turvataan". Sama asia mainitaan myös valiokunnan lausunnossa. Lausunnossa ei kuitenkaan millään tavalla konkreettisesti yksilöidä miten tämä toteutettaisiin. Lisäksi hallitusohjelmassa todetaan, että "Suomi tukee EU:n kalastuspolitiikkaa, jolla turvataan uhanalaiset kalalajit ja kestävä kalakannat ammattikalastuksen toimintaedellytykset huomioiden". On kuitenkin kyseenalaista onko valiokunnan enemmistön nyt lausuma kanta yhteensopiva tämän yllämainitun hallitusohjelman tavoitteen kanssa.

Valiokunnan enemmistö toteaa lausunnossaan, että lohen sekakantakalastuksesta tulee luopua. Tämän kannan voitaneen katsoa olevan ristiriidassa hallitusohjelman tavoitteiden kanssa. Sanantarkasti toteutuessaan tämä enemmistön kanta nimittäin johtaisi ammattikalastajien tosiasiallisten toimintaedellytysten lakkaamiseen.

Tässä yhteydessä on tärkeä huomioida, että ehdotus yhteisen kalastuspolitiikan perusasetukseksi sisältää politiikan keskeiset periaatteet ja lähtökohdat, joten yksityiskohdat esim. lohienkalastuksen järjestelyistä eivät sovellu siihen otettaviksi.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitän,

että maa- ja metsätalousvaliokunta olisi tullut ilmoittaa lausuntonaan, että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan

Helsingissä 4 päivänä toukokuuta 2012

Mats Nylund /r

ERIÄVÄ MIELIPIDE 2

Perustelut

Lohipolitiikan osalta keskeinen toimija jokialueilla on paikallinen kalastuskunta. Siksi sen mainitseminen alan toimijoiden joukossa on välttämätöntä.

Mielipide

Edellä olevan perusteella katsomme,

että valiokunnan olisi tullut todeta lausunnon kappaleessa 16 seuraavaa: "Eh-

dotukseen sisältyvään alan toimijoita koskevaan määritelmään tuleekin lisätä vapaa-ajankalastusta ja kalastusmatkailua hoitavat yhteisöt ja kalastusalueet sekä määritellä nämä tarpeelliselta osin myös muissa artikloissa, erityisesti neuvoo-antavien toimituntien osalta."

Helsingissä 4 päivänä toukokuuta 2012

Simo Rundgren /kesk
Anne Kalmari /kesk
Lasse Hautala /kesk
Lauri Heikkilä /ps

Jari Leppä /kesk
Pirkko Mattila /ps
Reijo Tossavainen /ps